✉ H-1074 Budapest, Dohány u. 30/B
☎ (+36 1) 470-70-30; 470-70-60; 470-40-70
e-mail: masmi-hungary@masmi.com
honlap: www.masmi.com

MASMI
Fresh thinking. Clear advice.

LAKOSSÁGI FELMÉRÉS

AZ ÚN. „BANKI KARTELL” ÜGYBEN HOZOTT

2013. ÉVI GVH DÖNTÉSRŐL

Budapest, 2014. január

Tartalom

Vezetői összefoglaló *3*
1. Bevezető *6*
1.1. A kutatás módszere **6**
1.2. A minta megbízhatósága **6**
1.3. Az alapminta összetétele **7**
1.4. Az adatok feldolgozása, értelmezése **9**
2. Verseny-attitűd *10*
3. A Versenytörvény és a GVH ismertsége *15*
4. Mintajellemzők a „banki kartell” üggyel kapcsolatos érintettség alapján *20*
5. A végtörlesztés lehetőségéről kialakult álláspontok *23*
6. A „banki kartell” és az azzal kapcsolatos GVH döntés ismeretének szintje *25*
7. Az ismeretek forrása *33*
8. Az ügyről és a döntésről kialakult vélemények *37*

Vezetői összefoglaló

- A felnőtt lakosság 36%-a a piaci versenyt preferálja az állami szabályozással szemben, s 18% azok aránya, akik fordítva vélekednek. 46% középutas, az azonos mértékű dominanciát támogatja (43%) vagy közömbös (3%) e kérdéskör kapcsán. A versennyel kapcsolatos attitűd gyakorlatilag teljesen megegyező arányokat mutat társadalmi és egyéni viszonylatban.
- A Gazdasági Versenyhivatalt (GVH) a lakosság 24%-a spontán is, 48%-a csak támogatottan ismeri, 28% viszont még nem is hallott róla.
- A lakosság jó háromnegyede alig-alig (51%) vagy egyáltalán nem (25%) tájékozott a Versenytörvénnyel és a GVH-val kapcsolatban, s csupán 8% tekinthető jól tájékozottnak.
- Az alapsokaságban 43% azok aránya, akik az elmúlt 10 évben maguk vagy közeli hozzátartozójuk révén érintve voltak lakás célú deviza alapú hitel felvételében és törlesztésében. A végtörlesztők aránya 6%, további 19% ilyen irányú szándéka meghiúsult, s 18% esetében nem merült fel ez a megoldás.
- A teljes mintára vetítve 14% azok aránya, akik a bankok összehangolt stratégiája miatt nem tudtak élni a végtörlesztés lehetőségével. Emellett 29%-nak volt részleges érintettsége a vizsgált ügy kapcsán, azaz volt ugyan deviza alapú hitele, de nem hiúsult meg a végtörlesztési szándéka a magas forintkamatok miatt.
- A válaszadók 40% teljes mértékben, 39% részben helyesli a végtörlesztés lehetőségét, míg 15% ellenzi (6% határozatlan/tájékozatlan az ügyben). Azaz az abszolút többség részben vagy egészben kifogásolja a végtörlesztés lehetőségének 2011-es bevezetését. Igaz ugyanakkor, hogy sokkal többen vannak a teljes mértékben helyeslők, mint a konstrukciót egyértelműen elvetők.
- A válaszadók több mint fele (52%-a) – függetlenül attól, hogy pozitívan, semlegesen vagy negatívan viszonyul a végtörlesztéshez – kifogásolja, hogy az csak a gazdag(abb) adósok számára volt elérhető, s pont azok maradtak ki belőle, akiknek a legnagyobb szükségük lett volna rá. Mindössze 2% (fele-fele részben helyeslők, illetve kritikusok) vetette fel a hitelkiváltó forinthitelek lehetőségét, illetve azok magas kamatait.
- 12% azok aránya, akik spontán módon megemlítették a bankokkal szembeni GVH-eljárást, azaz nagyjából minden nyolcadik felnőtt emlékeiben él a vizsgálat tárgyát képező ügy.
- A felnőtt lakosság nem egészen egyharmada tudja – segítséggel vagy anélkül – felidézni a bankokkal szembeni GVH eljárást, s ráadásul az „emlékek” jelentős része pontatlan.

- Az eljárásra visszaemlékezők (a teljes minta mintegy egyharmada) 82%-a tudja, hogy a GVH büntetés kiszabása mellett döntött.
- A válaszadók
    - 7%-a spontán és pontosan
    - 9%-a támogatottan és pontosan
    - 47%-a tévesen emlékszik

  a vizsgált ügyre,
    - 37%-a viszont teljesen tájékozatlan.
- A „banki kartell” ügy kapcsán az átlagos szintet jelentős mértékben meghaladó arányban tájékozottak
    - az 55-64 évesek,
    - a felsőfokú végzettségűek,
    - a magas jövedelműek és azok, akik
    - jól tájékozottak a Versenytörvénnyel (Tpvt.) és a GVH-val kapcsolatban.
- Ha nagyon szigorúan határozzuk meg a teljes tájékozottság kritériumait (spontán emlékszik a GVH bankokkal szembeni eljárására, tud a büntetésről és releváns választ tud adni az ügy lényegére rákérdező – nem csupán feleletválasztós – kérdésre is), elmondható, hogy a felnőtt lakosság mindössze 2%-a tudja minden részletében felidézni a kutatás tárgyát alkotó ügyet.
- A „banki kartell” ügyről tudók (tehát a válaszadók kb. egyharmadának) kétharmada a televízióból (is) tájékozódott. Meglepő, hogy az ismeret forrásai közül az internet került a második helyre, 42%-os említési gyakorisággal az eljárásra valamilyen szinten visszaemlékezők között.
- A „banki kartell” ügyről értesültek nem egészen fele kizárólag valamelyik politikai oldalhoz köthető médiumból jutott a hírhez. Ezen belül enyhe fölényt mutatott a kormányhoz közelebb álló médiumok említési gyakorisága, de kisebbet a valós túlsúlynál.
- Az ügyről többé-kevésbé jól tájékozottak több mint 80 százaléka jogosnak véli a bankok megbüntetését, sőt csaknem egynegyedük még keményebben lépett volna fel, mint a GVH. Ugyanakkor, még a büntetést helyeslők között is kisebbségben vannak azok, akiknek az egyetértése a GVH-eljárás tárgyát képező cselekmény szankcionálására vonatkozott.
- Van egy közel 10%-os szegmens, amely akkor is szankcionálná a pénzintézeteket, ha éppen nem találna indokot rá.

***A felmérés azt mutatta*, hogy nem igen ment át a köztudatba vagy rögzült ott, hogy mi volt az eljárás valós tárgya. A lakosság döntő hányada bankellenes, s ez az attitűd sokkal inkább – az érezhetően a deviza alapú hitelek által is felkorbácsolt – közhangulatból, mintsem a „kartell-ügy” lényegének felismeréséből és elítéléséből táplálkozik. Mindezt a kutatás azon eredményei támasztják alá, melyek szerint**

- ***az elmarasztaló vélemények, megállapítások indokainak jelentős része nem a „kartellre”, hanem a „nyerészkedő” bankokra és az „igazságtalan” deviza(alapú) hitelekre vonatkozott,***
- ***még a közvetlen érintettek (a magas forintkamatok miatt meghiúsult végtörlesztés elszenvedői) körében is csupán 10%-os az ügy kapcsán jól tájékozottak aránya.***

1. Bevezető

A **Gazdasági Versenyhivatal** (GVH) megbízásából a **MASMI Hungary** felmérést végzett az ún. „banki kartell” ügy és az eljárást lezáró **2013. novemberi GVH-döntés** lakossági percepciójáról.

A kutatás fókuszában az alábbi témakörök szerepeltek:

- a lakosság összetétele a versenypártiság, valamint a Versenytörvénnyel és a GVH-val kapcsolatos ismeretek alapján;
- a deviza alapú hitelekkel kapcsolatos érintettség jellemzői;
- a „banki kartell” üggyel kapcsolatos ismeretek, elképzelések, feltételezések;
- az ismeretek, elképzelések forrásai;
- az üggyel és a GVH fellépésével, állásfoglalásával kapcsolatos pro- és kontraérvek lakossági oldalról.

1.1. A kutatás módszere

Az adatfelvétel módja:	telefonos interjúk (CATI)
Az adatfelvétel ideje:	2014. január 10-14.
Alapsokaság:	a 18. életévüket betöltő magyarországi lakosok
Minta:	600 fős reprezentatív + 106 fős booster minta

A reprezentatív mintát ún. rétegzett véletlen kiválasztási módszert alkalmazva alakítottuk ki. A kapott minta így nem csak a főbb demográfiai ismérvek alapján nevezhető reprezentatívnak, hanem a populáció minden ismérvére. A *kiemelt* – az ún. rétegeket meghatározó (kor, nem, iskolai végzettség, régió és településtípus) – *demográfiai jellemzők* tekintetében a minta pontosan követi a teljes felnőtt lakosságra jellemző megoszlási arányokat.

Annak érdekében, hogy az elemezhetőség szempontjából megfelelő számú (legalább 200) releváns értékeléshez jussunk, **dúsítanunk kellett az alapmintát** olyan válaszadókkal, akik tájékozottaknak tekinthetők az üggyel kapcsolatban. Végül az alapmintából „kinyert” **95 rekordot 106** – szűrő kérdésekkel felvezetett, véletlen kiválasztással történt – **lekérdezés eredményeivel egészítettük ki.**

1.2. A minta megbízhatósága

Egy minta megbízhatóságát a minta konfidencia-intervallumával szokás jellemezni. Ez az érték azt mutatja meg, hogy a reprezentatív kiválasztás szabályainak betartása esetén a minta segítségével mért érték maximálisan (azaz matematikai értelemben vett

elképzelhető „legrosszabb esetben”, szimmetrikus eloszlás esetén) mennyire térhet el attól a hipotetikus eredménytől, amit akkor kaptunk volna, ha nem mintát veszünk, hanem az alapsokaság minden egyes tagját megkérdeztük volna.

Az **alapmintát tekintve (N=600)** 95%-os megbízhatósági szinten **±4,1% konfidencia-intervallummal** számolhatunk az elemzés során, azaz az értékelésnél 95%-os biztonsággal állíthatjuk, hogy a kapott eredmény maximum ekkora mértékben térhet el a célcsoport egészének véleményétől.

A **201 fős ún. booster-minta** esetében a 95%-os megbízhatósági szinten a konfidencia intervallum: **±6,3%**.

1.3. Az alapminta összetétele

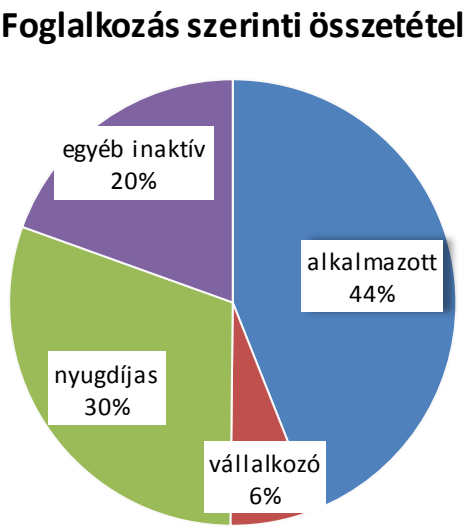
A reprezentatív minta kialakításakor nem, kor, legmagasabb iskolai végzettség, település-típus és régió szerinti kvótákat alkalmaztunk.

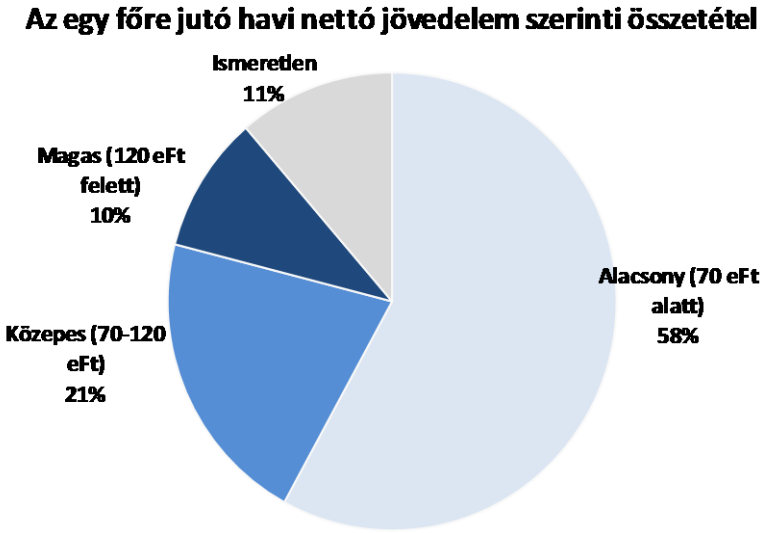
Demográfiai jellemzők		Országos arányok	Mintabeli arányok
Nem	Férfi	47%	47%
	Nő	53%	53%
Kor	18-29 éves	18%	18%
	30-39 éves	19%	19%
	40-54 éves	24%	24%
	55-64 éves	18%	18%
	65 éves, vagy afelett	21%	21%
Iskolai végzettség	Alapfokú	51%	51%
	Középfokú	32%	32%
	Felsőfokú	17%	17%
Lakóhely	Budapest	18%	18%
	Megyeszékhely	18%	18%
	Egyéb város	32%	32%
	Község	32%	32%
Régió	Közép-Magyarország	29%	29%
	Közép-Dunántúl	12%	12%
	Nyugat-Dunántúl	7%	7%
	Dél-Dunántúl	10%	10%
	Észak-Magyarország	13%	13%
	Észak-Alföld	16%	16%
	Dél-Alföld	13%	13%
ÖSSZESEN		**100%**	**100%**

A fenti kvóták szerinti reprezentatív minta az alábbi

- foglalkozás, illetve
- jövedelem[1]

szerinti összetételt eredményezte.

[1] Az egy főre jutó havi nettó jövedelmet a háztartás havi nettó jövedelme és a háztartás létszámának hányadosa révén határoztuk meg.

1.4. Az adatok feldolgozása, értelmezése

A felmérés során kapott válaszokat nem csupán demográfiai bontásban vizsgáljuk, hanem más – a kutatás szempontjából – relevánsnak tekinthető kérdéskörök (a versennyel kapcsolatos ismeretek és attitűd, az üggyel kapcsolatos érintettség, stb.) szerint is.

A könnyebb értelmezhetőség érdekében a **legtöbb ábrát és táblázatot a teljes** (600, illetve 201 fő) **mintára** vetítve készítettük el. Ahol egy bizonyos szempont alapján képzett részminta a bázis, ott külön feltüntetjük azt.

2. Verseny-attitűd

A téma szempontjából releváns információknak tekinthetők a piaci verseny és az állami szabályozás viszonyáról rögzült álláspontok.

Kérdés:

8. Vannak, akik úgy vélik, hogy az állam feladata szabályozni az árakat, béreket, általában a gazdasági folyamatokat. Mások szerint jobb az, ha a kereskedők, termelők versenyeznek egymással, azaz a piaci verseny dominál. Ön szerint melyik a kívánatos változat a következők közül?

1 – ***Ha kizárólag az állam szabályoz,***

2 – ha döntően az állam szabályoz,

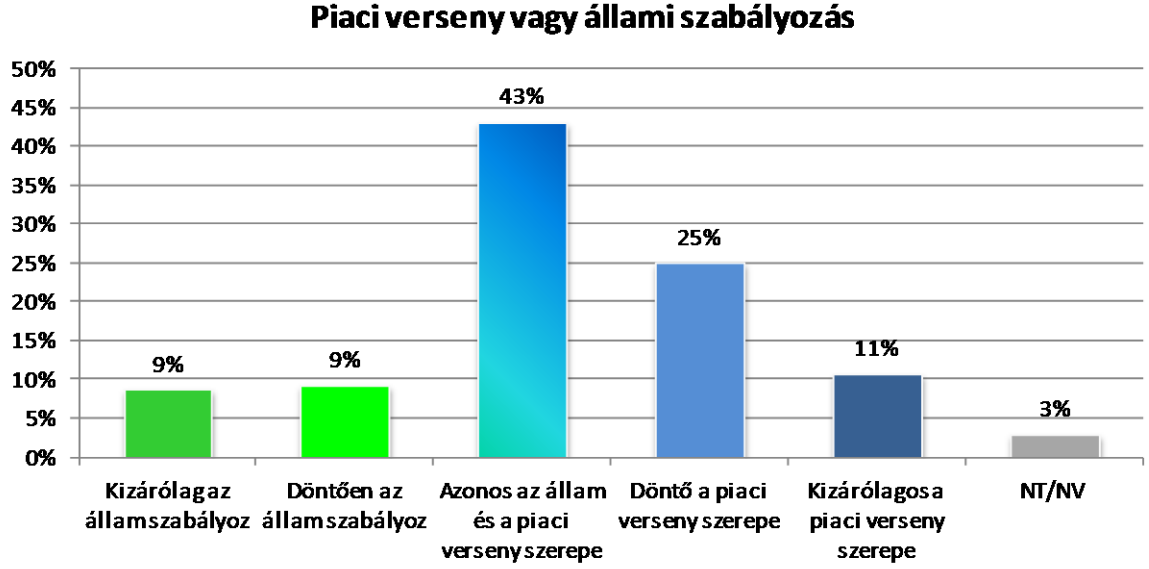
3 – ha azonos mértékű az állam és a piaci verseny szerepe,

4 – ha döntő a piaci verseny szerepe,

5 – vagy ha kizárólagos a piaci verseny szerepe?

----

9 – NT/NV

A **legtöbben (43%)** úgy gondolják, hogy ideális esetben a gazdasági folyamatokat az állami szabályozás és a piaci verseny **azonos mértékben** alakítja. **A lakosság 36%-a**

(TOP2Box[2]) viszont **a piaci versenyt preferálja** az állami szabályozással szemben, ebből 11% a szabad, állami beavatkozástól teljesen mentes versenyt. Ennek fordítottját, azaz az **állami szabályozás túlsúlyát csak** kevesebb, mint minden ötödik ember (**18%**, az 1-2-es értékelések együttesen) tartja kívánatosnak. A megkérdezettek 3%-a nem tudott választ adni erre a kérdésre.

A válaszkódokat skálaértékeknek tekintve az alapmintára vetítve 3,21-es átlagot kapunk. Ennél szignifikánsan alacsonyabb értéket (2,89) regisztráltunk a dél-alföldi lakosok körében.

A másfél évvel ezelőtti – az ún. dinnye-kartellről szóló MASMI Hungary – felmérés eredményeihez képest nem fedezhetünk fel szignifikáns eltéréseket:

Időszak	*kizárólag az állam szabályoz*	*döntően az állam szabályoz*	*azonos az állam és a piac szerepe*	*döntő a piaci verseny szerepe*	*kizárólagos a piaci verseny szerepe*	*NT/NV*
2014. január	*9%*	*9%*	*43%*	*25%*	*11%*	*3%*
2012. augusztus	*7%*	*8%*	*41%*	*23%*	*15%*	*5%*

A versennyel kapcsolatos attitűdöt a **magánszféra** viszonylatában is vizsgáltuk.

9. El szokta Ön olvasni az „apró betűs” részeket is, amikor magánszemélyként pénzügyi-, közüzemi-, vagy mobil-szolgáltatóval szerződést köt? (OLVASD FEL A VÁLASZLEHETŐSÉGEKET!)

1 – minden alkalommal figyelmesen elolvassa

2 – a legtöbb esetben elolvassa

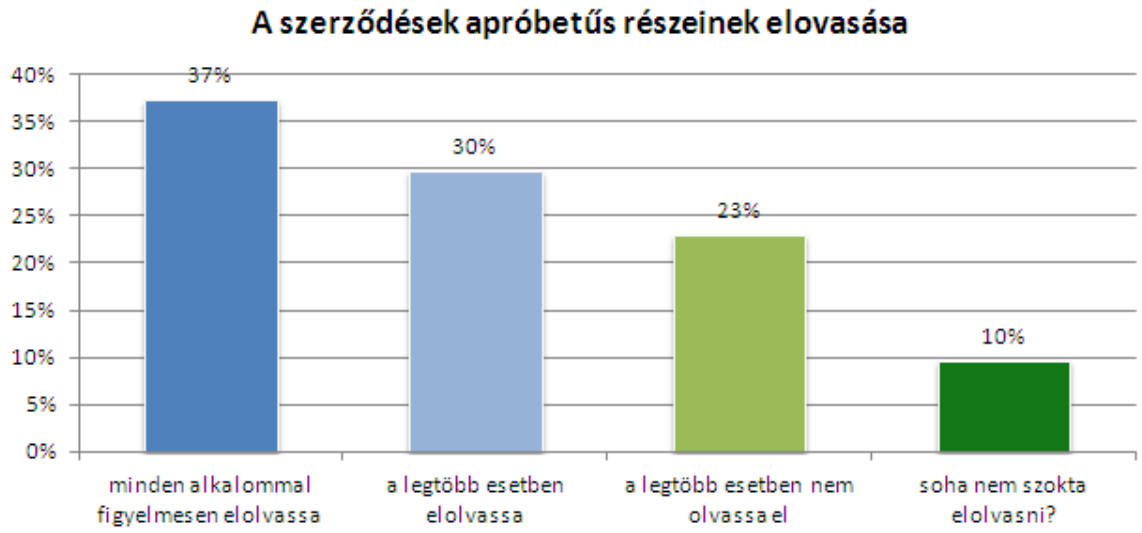
3 – a legtöbb esetben nem olvassa el

4 – soha nem szokta elolvasni

----

9 – NT/NV

[2] A TOP2box (vagy T2B) a két felső/pozitív skálaértékre adott válaszok összesített arányát jelöli, azaz jelen esetben a 4-es és 5-ös értékelések együttes arányát.

A felnőttek **kétharmada** többnyire **odafigyel a szerződések részleteire**. A legfiatalabb (18-29 éves) korosztály körében szignifikánsan magasabb (79%) az apró betűs szövegeket is elolvasók részaránya.

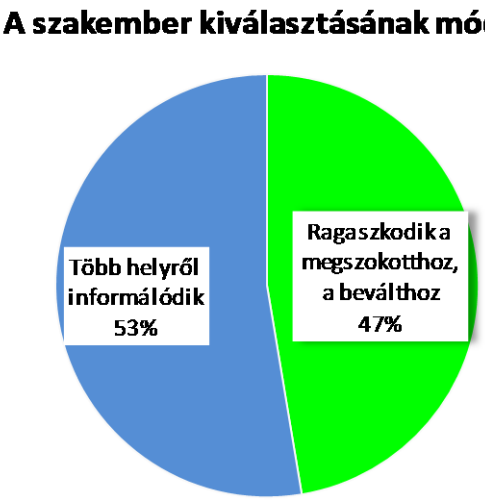
10. Tegyük fel, hogy fel szeretné újítani az otthonát és ehhez szakemberre van szüksége. Melyik állítás jellemző Önre inkább:

1 – ha van egy korábban már bevált, vagy egy ismerős által ajánlott szakember, akkor őt kérné fel, vagy

2 – több ismerőst is megkérdezne tapasztalatairól, esetleg több ajánlatot is kérne, mielőtt szakembert választ?

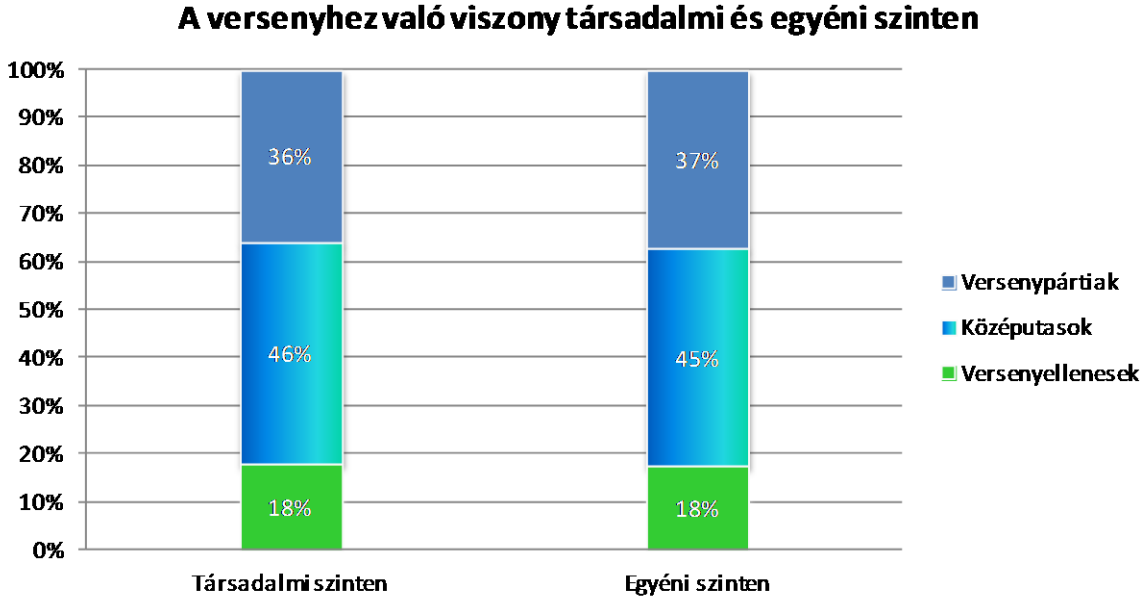
---

99 – NT/NV

Ebből a szempontból **közel egyenlő** a versenyt preferálók és elutasítók részaránya.

A kutatás eredményei alapján megállapíthatjuk, hogy a versennyel kapcsolatos attitűd gyakorlatilag **teljesen megegyező** arányokat mutat **társadalmi és egyéni** viszonylatban, és demográfiai szempontból is alig-alig vannak különbségek.

- **Társadalmi szinten** azok tekinthetők versenypártiaknak, akik a piac szabályozó szerepét szeretnék látni döntően vagy kizárólagosan.

- **Egyéni szinten** versenypártiaknak tekinthetők azok, akik mindig vagy többnyire elolvassák a szerződéseket és szakembert több ajánlat alapján választanak.
- Középutasnak tekinthetők, akik az egyik szempont szerint odafigyelnek a verseny érvényesülésére, a másik szempont alapján nem.
- Versenyellenesnek tekinthetők azok, akik a szerződések esetében és a szakemberek megválasztásakor sem körültekintőek.

3. A Versenytörvény és a GVH ismertsége

A „banki kartell” ügyről kialakult véleményeket nyilván a szerint is értelmezni, értékelni kell, hogy azokat mennyiben formál(hat)ták a Versenytörvénnyel és a GVH-val kapcsolatos ismeretek.

Kérdések:

11. Hallott már Ön a Versenytörvényről?

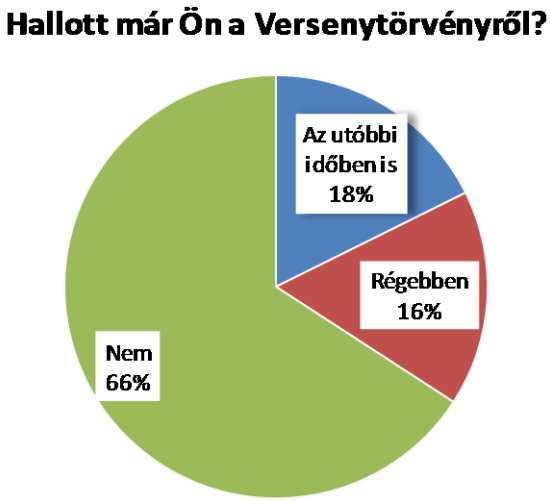
1 – igen

2 – nem

12. Az elmúlt néhány hónapra visszagondolva, találkozott Ön a Versenytörvény kifejezéssel bármilyen formában?

1 – igen

2 – nem

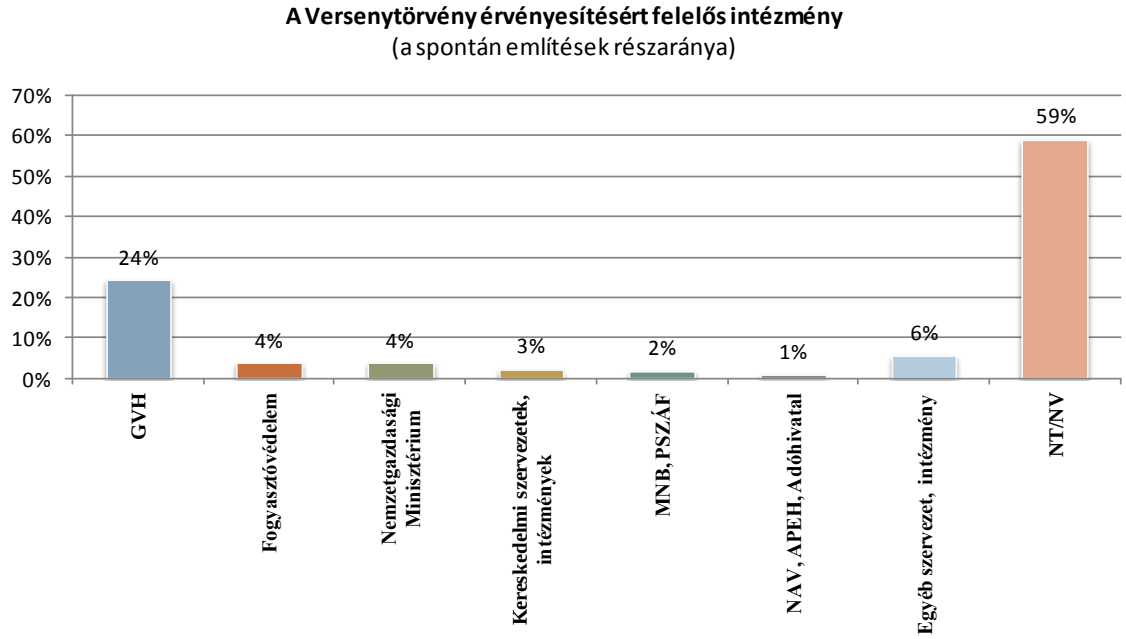
A felnőtt lakosság közel **kétharmada nem hallott még a Versenytörvényről**, s **nem egészen minden ötödik** válaszadó **találkozott** ezzel a kifejezéssel **az utóbbi hónapokban is**.

A másfél évvel ezelőtti – az ún. dinnye-kartellről szóló MASMI Hungary – felmérés eredményeihez képest szinte alig van változás: akkor 20–15–65 százalék volt „Az utóbbi időben is” – „Régebben” – „Nem” válaszok aránya.

A Versenytörvénnyel kapcsolatos naprakész tájékozottság az átlagos arányt (18%) szignifikánsan meghaladó mértékű a 65 év felettiek (27%), a felsőfokú végzettségűek (42%), a magas jövedelműek (45%) és a budapestiek (26%) körében.

Kérdés:

13. Ön szerint melyik intézmény elsőrendű feladata a Versenytörvény érvényesítése? (NYITOTT KÉRDÉS, KÉRDEZŐI KÓDOLÁSSAL)

A felnőtt lakosság **kevesebb, mint egynegyede van tisztában** azzal, hogy a piaci verseny védelmére és a versenytörvény érvényesítésére kijelölt intézmény a Gazdasági Versenyhivatal. Ennél szignifikánsan nagyobb volt a helyesen válaszolók aránya a felsőfokú végzettségűek (42%), a magas jövedelműek (41%) és a budapestiek (35%) körében.

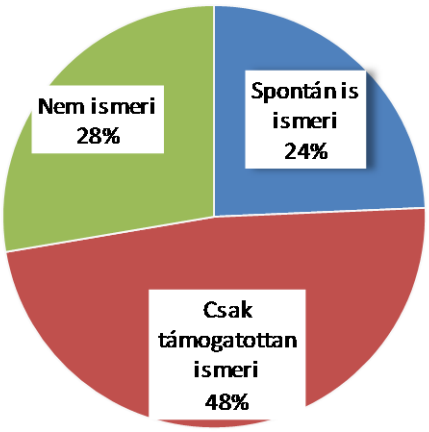
Kérdés:

14. Hallott már Ön a Gazdasági Versenyhivatalról, azaz a GVH-ról?

1 – igen

2 – nem

Megoszlás a GVH ismertsége alapján

A nyitott kérdésre helyes választ adó 24% mellett 48% rákérdezés után szintén ismertnek nevezte a GVH-t.

Kérdések:

14. Hallott már Ön a Gazdasági Versenyhivatalról, azaz a GVH-ról?

1 – igen

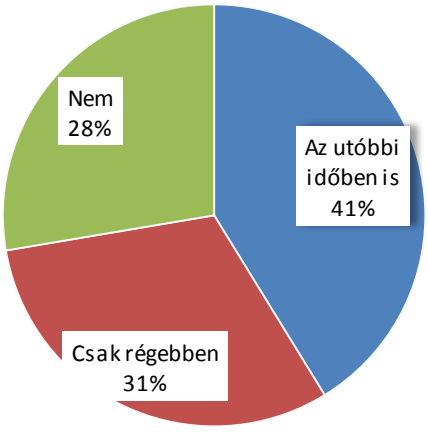
2 – nem

15. Az elmúlt néhány hónapra visszagondolva, találkozott Ön a Gazdasági Versenyhivatal, a GVH nevével bármilyen formában?

1 – igen

2 – nem

Hallott már Ön a GVH-ról?

A Gazdasági Versenyhivatalról tudók (összes válaszadó 72%-a) közel 60 százaléka az utóbbi hónapokban is hallott az intézményről. A „képlet” ugyanaz: **a GVH-val**

kapcsolatos naprakész tájékozottság az átlagos arányt (**41%**) szignifikánsan meghaladó mértékű a felsőfokú végzettségűek (69%), a magas jövedelműek (69%) és a budapestiek (51%) körében.

A másfél évvel ezelőtti – az ún. dinnye-kartellről szóló MASMI Hungary – felmérés eredményeihez képest az ismerők belső arányaiban kimutatható változás következett be: akkor 35, most 41 százalék volt azok hányada, akik az utóbbi hónapban is találkoztak a GVH nevével.

A Versenytörvénnyel és a GVH-val kapcsolatos kérdésekre adott válaszok alapján négy változót képeztünk az ismereti szintek megragadására:

- Jól tájékozottak: Az utóbbi időszakban is hallottak a Versenytörvényről, valamint a GVH-ról és spontán is ismerik a GVH-t.
- Többé-kevésbé tájékozottak: Ismerik a Versenytörvényt és a GVH-t (az utóbbit spontán is), de az utóbbi hónapokban legalább az egyikről nem hallottak.
- Gyengén tájékozottak: Nem ismerik spontán a GVH-t, de hallottak már a Versenytörvényről és/vagy a GVH-ról.
- Tájékozatlanok: Nem halottak sem a Versenytörvényről, sem a GVH-ról.

Kérdések:

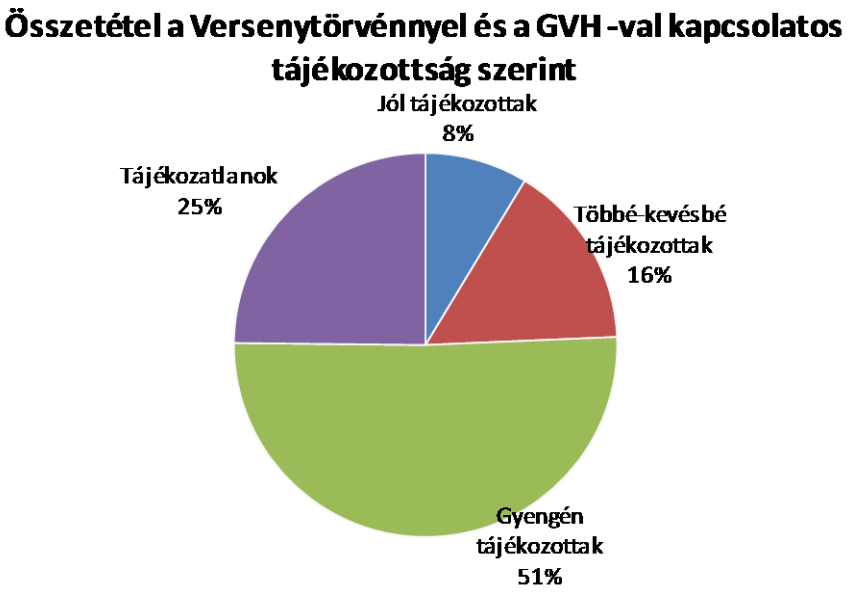
11. Hallott már Ön a Versenytörvényről?

12. Az elmúlt néhány hónapra visszagondolva, találkozott Ön a Versenytörvény kifejezéssel bármilyen formában?

13. Ön szerint melyik intézmény elsőrendű feladata a Versenytörvény érvényesítése?

14. Hallott már Ön a Gazdasági Versenyhivatalról, azaz a GVH-ról?

15. Az elmúlt néhány hónapra visszagondolva, találkozott Ön a Gazdasági Versenyhivatal, a GVH nevével bármilyen formában?

A lakosság jó **háromnegyede gyengén (51%) vagy egyáltalán nem (25%) tájékozott a Versenytörvénnyel és a GVH-val kapcsolatban.**

A másfél évvel ezelőtti – az ún. dinnye-kartellről szóló MASMI Hungary – felmérés eredményeihez képest szinte alig van változás: akkor 9 – 12 – 52 – 27 százalék volt a „Jól tájékozottak” – a „Többé-kevésbé tájékozottak” – a „Gyengén tájékozottak” – és a „Tájékozatlanok” aránya.

4. Mintajellemzők a „banki kartell” üggyel kapcsolatos érintettség alapján

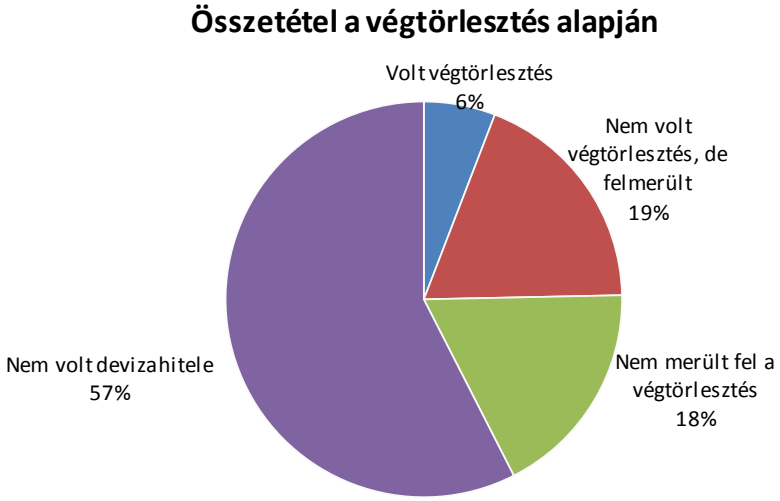
Az ügy ismertségét és percepcióját nyilván befolyásolja az is, hogy a válaszadók milyen arányban és mennyire érintettek a devizában történt eladósodásban és a végtörlesztési lehetőségek kihasználhatóságában.

Az alapminta 600 válaszadójának

- **43%**-a számolt be arról, hogy ő **maga vagy közeli hozzátartozója vett fel** az elmúlt tíz év során **deviza alapú hitelt** lakásvásárlásra, lakásépítésre vagy lakásfelújításra.

Ezen belül 80%-nak, **a teljes minta több mint egyharmadának** (illetve közeli hozzátartozójának) **van még** jelenleg is **tartozása.**

A vizsgált üggyel kapcsolatos percepciók, álláspontok szempontjából döntő jelentőségű a végtörlesztés lehetőségének kihasználása, illetve az azzal kapcsolatos szándék.

A végtörlesztést választó **devizahitelesek**

- **9%**-a (a teljes mintán belül 0,5%) kizárólag,
- **14%-a** (a teljes mintán belül 0,8%) részben

forinthitel révén szabadult meg a devizában nyilvántartott adósságától.

A tervezett, de végül elmaradt végtörlesztés meghiúsulásában az esetek

- 38%-ában döntő,
- 35%-ában részleges

szerepe volt a deviza alapú hitelt kiváltó forinthitelek magas kamatának.

Mindez azt jelentheti, hogy a teljes felnőtt lakosság

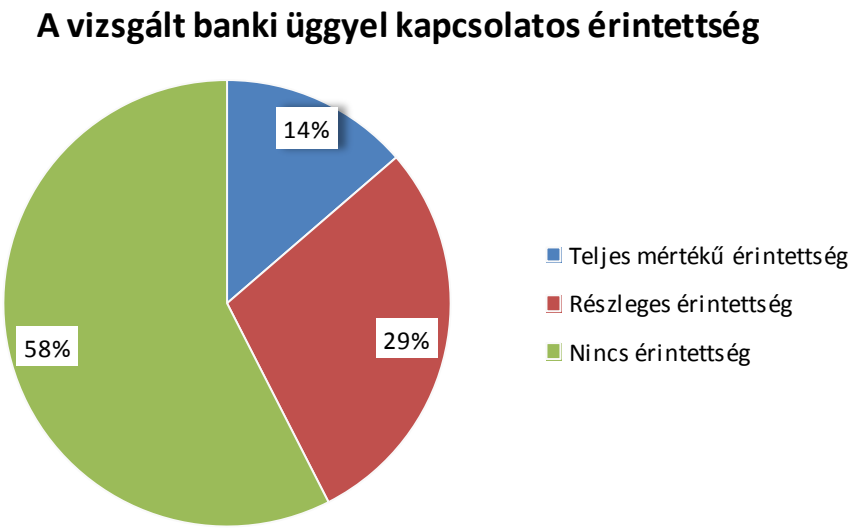
- **14%-a,** döntően (7%) vagy részben (7%)

a bankok GVH eljárásában vizsgált összehangolt stratégiája miatt nem tudott élni a végtörlesztés lehetőségével.

A deviza alapú hitelekkel és a végtörlesztéssel kapcsolatos részarányok az alap (600 fős) mintában az alábbiak:

Megnevezés	Részarány
VOLT DEVIZA ALAPÚ HITELE és	
… élt a végtörlesztéssel kizárólag forinthitelből	0,5%
… élt a végtörlesztéssel részben forinthitelből	0,8%
… élt a végtörlesztéssel forinthitel nélkül	5%
… akart végtörleszteni, de döntően a magas kamatok miatt nem tudott	7%
… akart végtörleszteni, de részben a magas kamatok miatt nem tudott	7%
… akart végtörleszteni, de egyéb okból nem tudott	5%
… nem akart végtörleszteni	18%
NEM VOLT DEVIZA ALAPÚ HITELE	57%

Mindez összevontan:

- Teljes mértékű érintettség: Volt deviza alapú hitel, és a végtörlesztés a magas kamatokra (is) tekintettel hiúsult meg.
- Részleges érintettség: Volt deviza alapú hitel, de nem volt magas forintkamatoknak tulajdonítható végtörlesztés-meghiúsulás.
- Nincs érintettség: Nem volt deviza alapú hitel.

5. A végtörlesztés lehetőségéről kialakult álláspontok

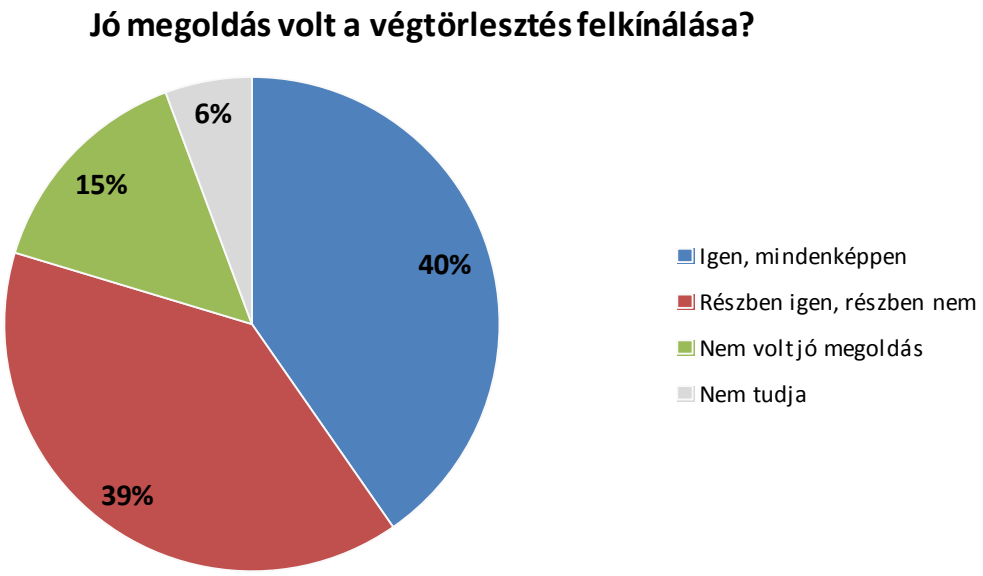
Nyilván nem teljesen függetlenek a „banki kartell” ügyről, illetve GVH-döntésről kialakult percepciók a végtörlesztés lehetőségének felkínálásáról kialakult vélekedésektől.

Kérdés:

Ön szerint jó megoldás volt annak idején – 2011-ben – felkínálni a végtörlesztés lehetőségét a devizában eladósodottaknak?

1. ***Igen, mindenképpen***
2. ***Részben igen, részben nem***
3. ***Nem volt jó megoldás***

99- NT/NV

Noha **az abszolút többség** részben vagy egészben **kifogásolja a végtörlesztés lehetőségének 2011-es bevezetését**, sokkal **többen vannak a teljes mértékben helyeslők**, **mint** a konstrukciót egyértelműen **elvetők.**

Az egyes álláspontokhoz tartozó indokok (zárójelben a teljes mintára vetített részarányok):

A teljes mértékben helyeslők:

- Jó ötlet volt, még ha a kispénzűek nem igen tudtak is élni vele (17%).
- (Konkrétum említése nélkül): Segített a bajbajutottakon (11%).
- Megszabadította az adósokat a magas törlesztő részletektől / kamatoktól, az árfolyamváltozások hatásaitól (6%).
- Még ez volt a legjobb lehetőség (3%).
- Forinthitelből lehetett törleszteni (1%).

A részben vagy teljes mértékben helytelenítők:

- Csak egyesek (pénzesek, gazdagok, kiváltságosok, szerencsések) tudtak élni vele (35%).
- Nem volt igazi/végleges megoldás, politikai érdekek motiválták (4%).
- Eleve a deviza alapú hitel volt a rossz megoldás (2%).
- Magas volt a hitelkiváltó forinthitel kamata (1%).

A válaszadók **több mint fele (52%-a)** – függetlenül attól, hogy pozitívan, semlegesen vagy negatívan viszonyulnak a végtörlesztéshez – **kifogásolja, hogy az csak a gazdag(abb) adósok számára volt elérhető**, pont azok maradtak ki belőle, akiknek a legnagyobb szükségük lett volna rá.

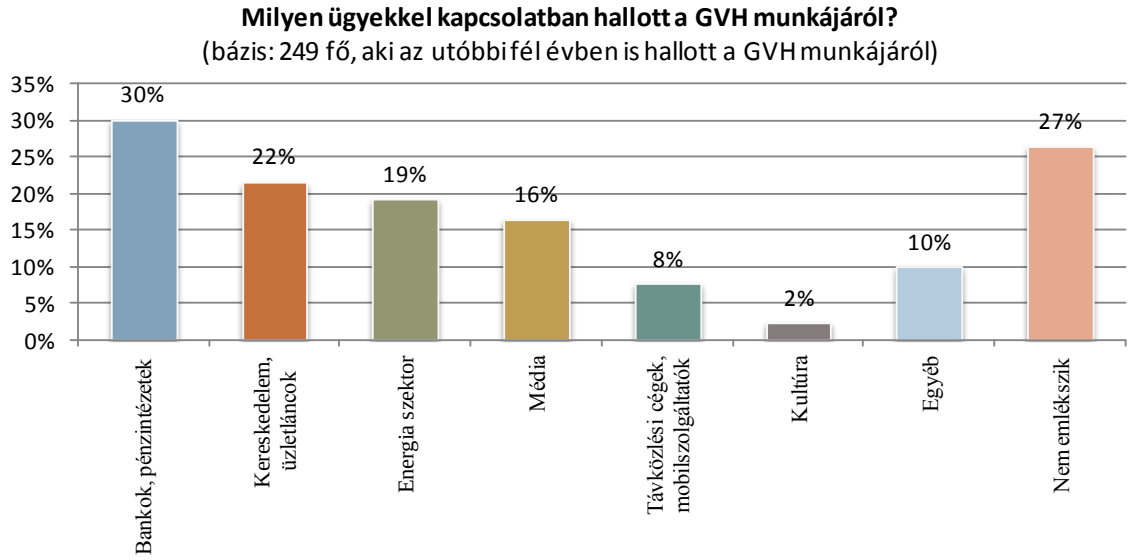
Mindössze 2% (fele-fele részben helyeslők, illetve kritikusok) **vetette fel a hitelkiváltó forinthitelek lehetőségét, illetve azok magas kamatait.**

6. A „banki kartell” és az azzal kapcsolatos GVH döntés ismeretének szintje

A GVH-ról az utóbbi fél évben is hallott válaszadóknak szólt a felmérés alábbi kérdése.

Kérdés:

16. Milyen üggyel, ügyekkel kapcsolatban hallott az elmúlt fél évben a GVH munkájáról? És még? És még? (NYITOTT KÉRDÉS, KÉRDEZŐI KÓDOLÁSSAL)

Az említésekben **a bankok szerepeltek** – relatív – **többségben**, igaz, az **alapsokaságra** (magyarországi felnőtt lakosság) **vetítve csupán** (30%*41%=) **12 százalékos aránnyal**. Nagyjából tehát minden nyolcadik felnőtt emlékeiben él a vizsgálat tárgyát képező ügy.

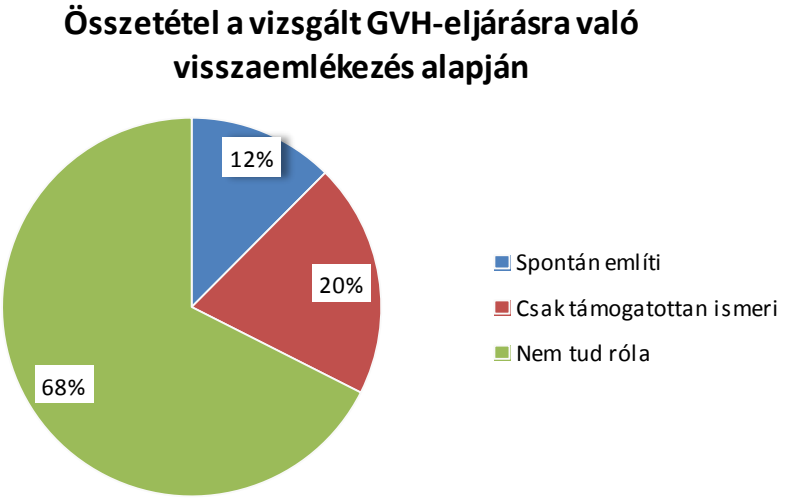
Kérdések:

16. Milyen üggyel, ügyekkel kapcsolatban hallott az elmúlt fél évben a GVH munkájáról? És még? És még?

17. Hallott Ön az elmúlt hónapokban versenyhivatali eljárásról magyarországi bankokkal szemben?

1 – igen

2 – nem

A felnőtt lakosság nem egészen **egyharmada tudja** – segítséggel vagy anélkül – **felidézni** a bankokkal szembeni GVH eljárást.

A részletekre történt rákérdezés eredményei azt mutatják, hogy az „emlékek” **jelentős része pontatlan**.

Kérdés:

18. Kérném, részletezze, hogy mire emlékszik a bankokkal szembeni GVH-eljárással kapcsolatban.

A válaszok – tartalmuk, lényegük alapján – összevonva (zárójelben a kérdésre válaszolókon belüli részarány):

- A valós ügyet említi (24%).
- Devizahitel-ügyre emlékszik, de nem tud konkrétumot (10%).
- Devizahitel-ügyre emlékszik, de nem a valós aspektusban (5%).
- Banki ügyre emlékszik, de nem tud konkrétumot (2%).
- Banki ügyre emlékszik, de nem a valós aspektusban (29%).

- Csak a bankok megbüntetésére emlékszik (13%).
- Nem emlékszik semmilyen részletre (17%).

Kérdés:

19. Ön szerint kiszabott büntetést a GVH az eljárás során?

1 – igen

2 – nem

99 – NT/NV

Az eljárásra visszaemlékezők **82%-a** tudja, hogy a **GVH büntetés** kiszabása mellett döntött.

Kérdés:

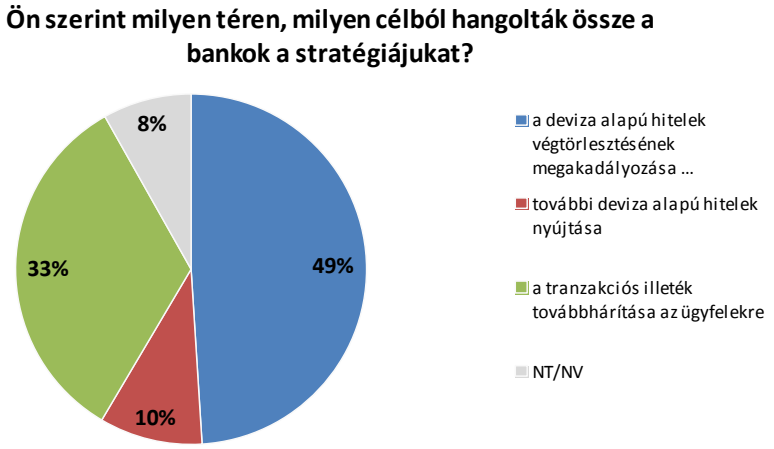
26. Ön szerint milyen téren, milyen célból hangolták össze a bankok a stratégiájukat? Válasszon, legyen szíves, a következő válaszlehetőségek közül! (ROTÁLD A VÁLASZLEHETŐSÉGEK FELOLVASÁSÁT!)

1 – a tranzakciós illeték továbbhárítása az ügyfelekre

2 – további deviza alapú hitelek nyújtása

3 – a deviza alapú hitelek végtörlesztésének megakadályozása a hitelek kiváltására nyújtható forinthitelek kamatainak felemelésével

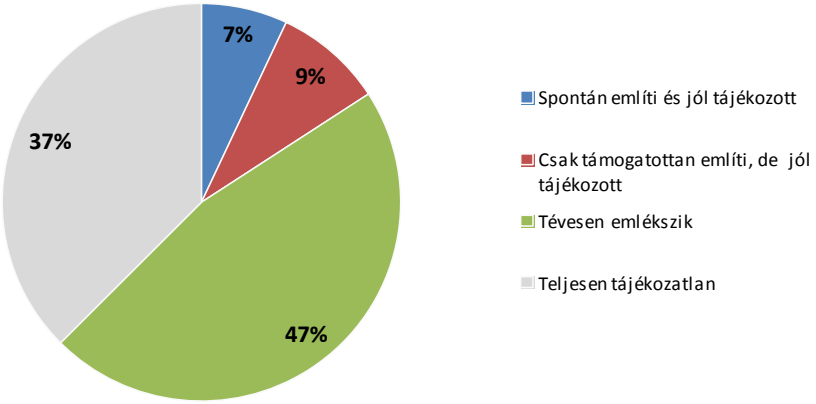
99- NT/NV

A válaszadók **csaknem fele** az ügy hátterének részleges (tudniillik, hogy a bankok stratégiájának összehangolásáról volt szó) ismeretében a **három felkínált verzióból a helyeset választotta.**

A fentebb említett (16., 17., 19. és 26. számú) kérdések válaszainak kombinációja nyomán meghatározható a felnőtt lakosság összetétele a „banki kartell” ügy és eljárás ismerete alapján.

Összetétel az ügy és az eljárás ismereti szintje alapján?

A **nagyjából teljesnek mondható tájékozottságnak** a demográfiai és a témához kapcsolódó kérdések alapján képzett szegmensek szerinti részaránya a következő:

Demográfiai jellemzők		Spontán említi és jól tájékozott	Bázis (Fő)
Nem	Férfi	7%	282
	Nő	7%	318
Kor	18-29 éves	2%	107
	30-39 éves	5%	117
	40-54 éves	8%	146
	55-64 éves	14%	106
	65 éves, vagy afelett	6%	124
Iskolai végzettség	Alapfok	4%	306
	Középfoki	7%	192
	Felsőfok	16%	102
Foglalkozás	Alkalmazott, vállalkozó	7%	301
	Nyugdíjas	8%	182
	Egyéb inaktív	4%	117
Jövedelmi szint	Alacsony	5%	348
	Közepes	11%	126
	Magas	14%	58
	Ismeretlen	1%	68
Lakóhely	Budapest	10%	110
	Megyeszékhely	6%	108
	Egyéb város	7%	191
	Község	6%	191
Régió	Közép-Magyarország	9%	172
	Közép-Dunántúl	4%	70
	Nyugat-Dunántúl	14%	44
	Dél-Dunántúl	10%	61
	Észak-Magyarország	4%	78
	Észak-Alföld	5%	96
	Dél-Alföld	4%	79
A Versenytörvénnyel és a GVH-val kapcsolatos tájékozottság	Jól tájékozottak	23%	52
	Többé-kevésbé tájékozottak	11%	94
	Gyengén tájékozottak	7%	305
	Egyáltalán nem tájékozottak	0%	149
Érintettség	Teljes mértékű	10%	82
	Részleges	10%	173
	Nincs	5%	345
ÖSSZESEN		**7%**	**600**

*Az átlagosnál szignifikánsan magasabb arány

*Az átlagosnál szignifikánsan alacsonyabb arány

A táblázatból tehát kiolvasható, hogy a „banki kartell” ügy kapcsán **az átlagos szintet jelentős mértékben meghaladó arányban tájékozottak**

- az 55-64 évesek,
- a felsőfokú végzettségűek,
- a magas jövedelműek és azok, akik
- jól tájékozottak a Versenytörvénnyel (Tpvt.) és a GVH-val kapcsolatban.

Tovább árnyalhatjuk a képet, ha bemutatjuk, hogy mennyiben térnek el a demográfiai jellemzőik a teljes felnőtt lakosság jellemzőitől azoknak, akik jól tájékozottak és spontán (7%) vagy támogatottan (9%) ismerik az ügyet és az eljárást:

Demográfiai jellemzők		Részarány a tájékozottak körében	Részarány a reprezentatív mintában
Nem	Férfi	56%	47%
	Nő	44%	53%
Kor	18-29 éves	6%	18%
	30-39 éves	16%	20%
	40-54 éves	28%	24%
	55-64 éves	24%	18%
	65 éves, vagy afelett	25%	21%
Iskolai végzettség	Alapfok	29%	51%
	Középfoki	36%	32%
	Felsőfok	30%	17%
Foglalkozás	Alkalmazott, vállalkozó	52%	50%
	Nyugdíjas	35%	30%
	Egyéb inaktív	8%	20%
Jövedelmi szint	Alacsony	46%	58%
	Közepes	28%	21%
	Magas	16%	10%
	Ismeretlen	5%	11%
Lakóhely	Budapest	17%	18%
	Megyeszékhely	18%	18%
	Egyéb város	31%	32%
	Község	29%	32%
Régió	Közép-Magyarország	26%	27%
	Közép-Dunántúl	14%	15%
	Nyugat-Dunántúl	9%	9%
	Dél-Dunántúl	15%	16%
	Észak-Magyarország	11%	12%
	Észak-Alföld	10%	11%
	Dél-Alföld	10%	11%
ÖSSZESEN		**100%**	**100%**

*Az átlagosnál szignifikánsan magasabb arány

*Az átlagosnál szignifikánsan alacsonyabb arány

Kitágítva a tájékozottak körét, megerősíthetjük, hogy **a magasabb kor, végzettség és jövedelem általában szélesebb körű tájékozottsággal is párosul**. Ezzel szemben gyakorlatilag semmilyen összefüggés nem áll fenn a földrajzi adottság és az üggyel/eljárással kapcsolatos ismeretek szintje között.

Ugyanakkor, ha nagyon szigorúan határozzuk meg a teljes tájékozottság kritériumait (spontán emlékszik a GVH bankokkal szembeni eljárására, tud a büntetésről és releváns válasz tud adni az ügy lényegére rákérdező – nem csupán feleletválasztós – kérdésre is), elmondható, hogy

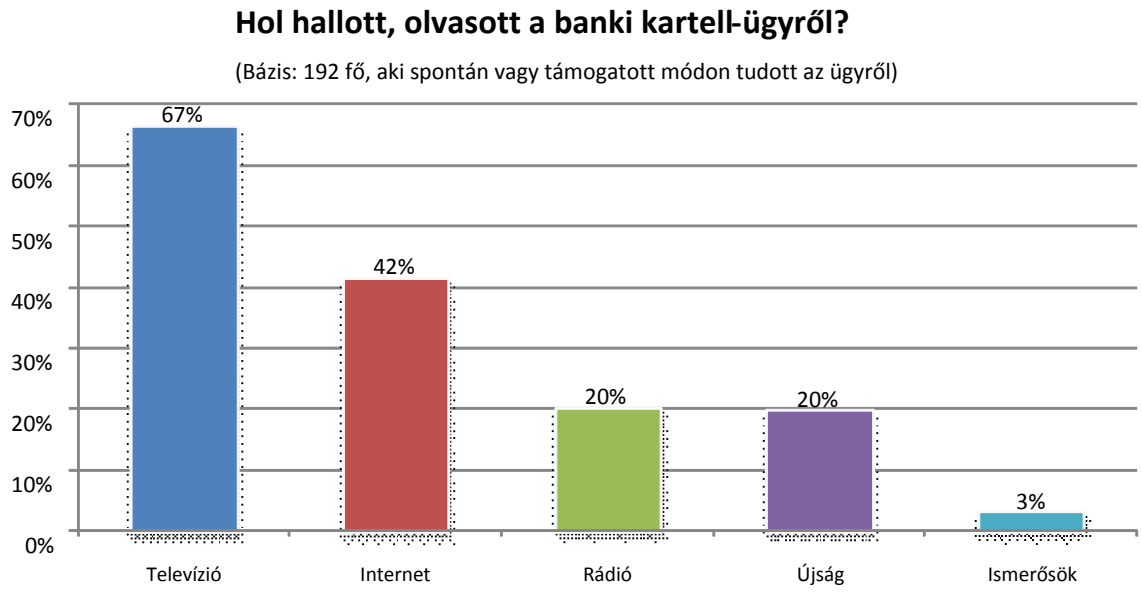
- **a felnőtt lakosság mindössze 2%-a tudja minden részletében felidézni** a kutatás tárgyát alkotó ügyet.

7. Az ismeretek forrása

A kialakult véleményeket nyilván befolyásolta az is, hogy melyek az ismeretek forrásai.

Kérdés:

20. Hol hallott, olvasott az esetről? (TÖBB VÁLASZ IS ADHATÓ.)

A „banki kartell” ügyről tudók kétharmada a televízióból (is) tájékozódott. Meglepő, hogy az ismeret forrásai közül **az internet került a második helyre.**

Ha a **teljes** – azaz a magyarországi felnőtt lakosságot reprezentáló – **mintára** vetítjük az adatokat, kimondhatjuk, hogy a „banki kartell” üggyel kapcsolatos

- televíziós hírek a lakosság 21%-ához,
- az interneten történő tájékoztatások 13%-hoz,
- a rádiós hírek 7%-hoz,
- a nyomtatott sajtó tájékoztatásai pedig 6%-hoz

jutottak el.

Az egyes médiumok az alábbi szegmenseket érték el az átlagost meghaladó mértékben:

- Televízió (átlag: 21%):
  - 65^{+} évesek (31%),
  - diplomások (31%),
  - nyugat-dunántúliak (36%),
  - közepes jövedelműek (30%).
- Internet (átlag: 13%):
  - felsőfokú végzettségűek (28%),
  - alkalmazottak, vállalkozók (19%),
  - közepes jövedelműek (21%).
- Rádió (átlag: 7%):
  - felsőfokú végzettségűek (14%),
  - fővárosiak (26%).
- Újság (átlag: 6%):
  - 65^{+} évesek/nyugdíjasok (12%),
  - felsőfokú végzettségűek (16%),
  - dél-dunántúliak (13%),
  - magas jövedelműek (17%).

Nyilván befolyásolja a percepciót az is, hogy milyen színezetű médium olvasatában olvas, hall valaki egy ügyről.

Kérdések:

21. Melyik televíziós csatornán találkozott az esettel?

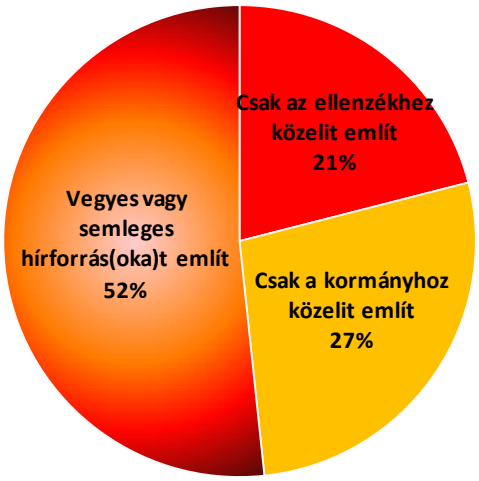
22. Melyik rádióadón találkozott az esettel?

23. Melyik újságban találkozott az esettel?

24. Melyik internetes oldalon találkozott az esettel?

A különböző "színű" médiumok szerepe a hírforrások között

(Bázis: 192 fő, aki spontán vagy támogatott módon tudott az ügyről)

A „banki kartell” ügyről értesültek **nem egészen fele kizárólag valamelyik politikai oldalhoz köthető médiumból** jutott a hírhez. Ezen belül **enyhe fölényt mutatott a kormányhoz közelebb álló médiumok említési gyakorisága**, de kisebbet a valós túlsúlynál.

A leggyakrabban, spontán említett csatornák/kiadványok/portálok a banki kartell ügy kapcsán

Médium-fajták	Médiumok	Részarány az adott médium-fajtából értesültek körében	A teljes mintán belüli részarány
Televízió	M1/M2	44%	10%
	RTL Klub	38%	8%
	Hír TV	33%	7%
	TV2	32%	7%
	ATV	20%	4%
	Echo TV	9%	2%
Internet	Origo	33%	5%
	Index	25%	3%
	HVG online	17%	2%
	Startlap	16%	2%
	Magyar Nemzet online	4%	1%
Rádió	MR1 Kossuth	38%	3%
	Class FM	13%	1%
	MR2 Petőfi	13%	1%
	Klub Rádió	10%	1%
	Helyi (regionális) rádió	8%	1%
Újság	Helyi (regionális) újság	37%	2%
	Magyar Nemzet	16%	1%
	HVG	13%	1%
	Blikk	11%	1%
	Népszabadság	11%	1%
	Magyar Hírlap	8%	1%

8. Az ügyről és a döntésről kialakult vélemények

A „banki kartell” ügyről és a hozzá kapcsolódó GVH-eljárásról kialakult közvélekedést **a viszonylag tájékozott** adatszolgáltatók válaszai alapján tárhattuk fel hitelesen.

E – végül 201 fős – kör közel felét (95 főt) az alap (reprezentatív) mintából „nyerhettük ki”.[3] További 106 válaszadót véletlenszerűen, de szűrő kérdések alkalmazásával választottunk ki. Az **ún. booster-mintába** csak olyanok kerülhettek be, akik

- az elmúlt fél évben is hallottak a GVH-ról,
- legalább támogatottan említik a bankokkal szembeni eljárást,
- tudják, hogy kiszabott büntetést a GVH és azt is, hogy
- az ügy hátterében a végtörlesztés megakadályozására való törekvés állt.

Kérdések:

27. Ön szerint jogos volt a bankok elmarasztalása?

1 – igen

2 – nem

99- NT/NV

29. KÉRDÉS AZOKHOZ, AKIK JOGOSNAK TEKINTETTÉK AZ ELMARASZTALÁST (27. KÉRDÉS: 1-ES KÓD): Ön szerint megfelelő mértékű volt a bírság összege?

1 – Igen

2 – Nem, alacsonyabb volt az indokoltnál

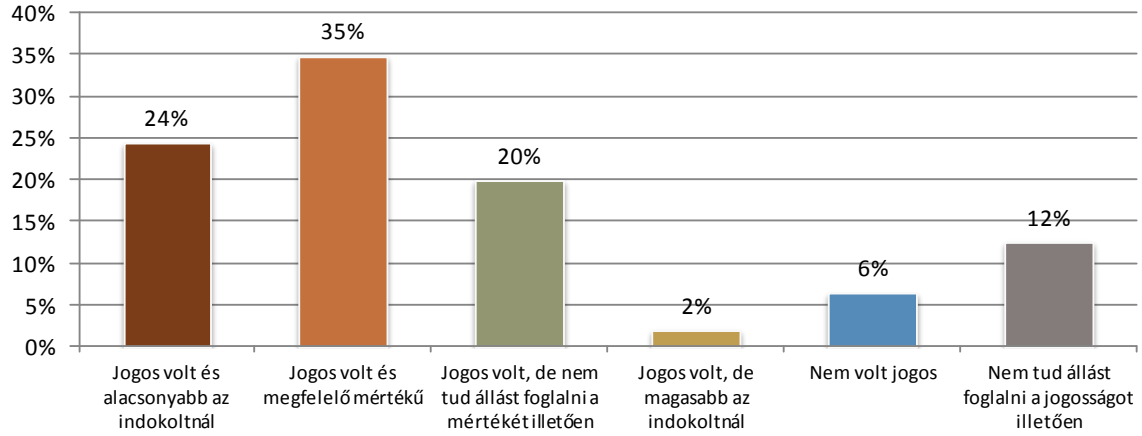
3 – Magasabb volt az indokoltnál

99- NT/NV

[3] Azok rekordjait emeltük át, akik jól tájékozottak és spontán (7%) vagy támogatottan (9%) ismerik az ügyet és az eljárást.

A vélemények megoszlása a bankok megbüntetéséről

(Bázis: 201 fő, aki spontán vagy támogatott módon tudott az ügyről)

Az ügyről többé-kevésbé **jól tájékozottak** több mint 80 százaléka jogosnak véli a bankok megbüntetését, sőt **csaknem egynegyedük még keményebben lépett volna fel**, mint a GVH.

Az átlagosnál (59%) szignifikánsan nagyobb arányban büntették volna meg a bankokat legalább a valós (9,5 milliárd forint) mértékben

- az észak-magyarországiak (94%),
- a társadalmi szinten versenyellenesek (82%), valamint
- az ügy kapcsán teljes mértékben érinttettek (96%).

Az álláspontokhoz tartozó indokok (zárójelben a booster – 201 fős – mintára vetített részarányok):

Jogosnak tartja a megbüntetést:

- A bankok általános – nem a konkrét üggyel kapcsolatos – elmarasztalása: becsapták az embereket, nyerészkedtek, stb. (18%).
- A bankoknak a konkrét üggyel kapcsolatos elmarasztalása (13%).
- A deviza alapú hitelek igazságtalansága (4%).

Nem tartja jogosnak a megbüntetést:

- Nem csak a bankok, hanem a hitelfelvevők is hibásak (1%).

Még a büntetést helyeslők között is kisebbségben vannak azok, akik a GVH-eljárás tárgyát képező cselekmény szankcionálásával való egyetértésüket hangoztatták.

Kérdés:

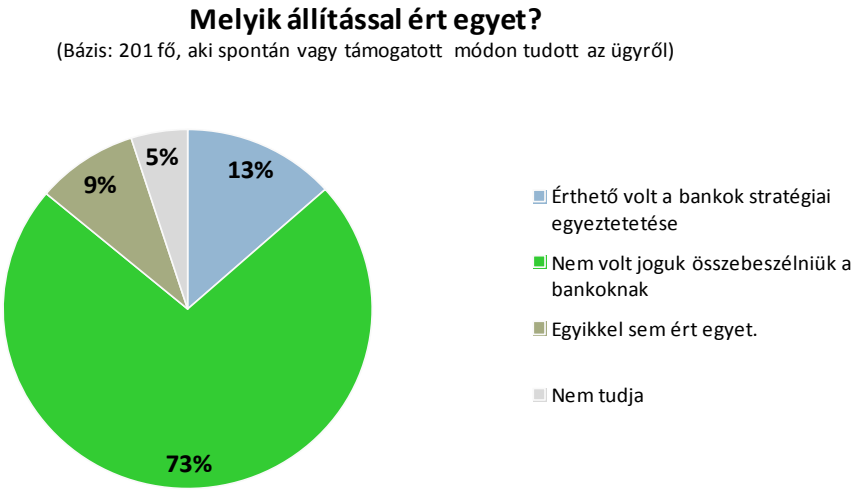
30. A következő két állítás közül melyikkel ért Ön egyet inkább? (ROTÁLD AZ ELSŐ KÉT ÁLLÍTÁS SORRENDJÉT!)

1 – Érthető volt a bankok stratégiai egyeztetetése a deviza alapú hitelek kiváltására szolgáló forinthitelek kamatainak megemelésére, hiszen valamilyen módon csökkenteniük kellett a deviza alapú hitelek végtörlesztési lehetőségéből eredő veszteségeiket.

2 – Nem volt joguk összebeszélniük a bankoknak a deviza alapú hitelek kiváltására szolgáló forinthitelek kamatainak megemelése kapcsán, mert fontosabb a deviza-adósok védelme, mint a bankok érdeke.

3 – Egyikkel sem ért egyet.

99- NT/NV

A büntetést jogosnak tartó 82%-os aránnyal szemben, itt „csupán” 73%-os a bankokat elmarasztalók részaránya. Van tehát **egy közel 10%-os szegmens**, amely akkor is **szankcionálná a pénzintézeteket, ha éppen nem találna indokot rá**.

Szegmensek, amelyekben az egyes válaszok aránya az átlagoshoz képest szignifikánsan eltér

Válasz	Szignifikánsan magasabb	Szignifikánsan alacsonyabb
Érthető volt a bankok stratégiai egyeztetése (13%)	Nyugat-Dunántúlon élők (32%)	Alacsony jövedelműek (6%)

Nem volt joguk összebeszélniük a bankoknak (73%)	Teljes mértékben érintettek az ügyben (96%)	Nem jó megoldásnak vélték a végtörlesztést (17%)

Kérdés:

31. KÉRDÉS AZOKHOZ, AKIK EGYIK ÁLLÍTÁSSAL SEM ÉRTETTEK EGYET (30. KÉRDÉS: 3-AS KÓD): Mi az Ön álláspontja ebben a kérdésben?

A 30. kérdésben felkínált két választól eltérő véleménnyel rendelkezők leggyakoribb indokai (zárójelben a booster – 201 fős – mintára vetített részarányok):

- Nem a bankok a felelősek (1%).
- A bankok érdekeit is tiszteletben kell tartani (1%).
- Nincs rá bizonyíték, hogy összebeszéltek a bankok (1%).

Összefoglalás

A felmérés tehát azt mutatta, hogy nem igen ment át a köztudatba vagy rögzült ott, hogy mi volt az eljárás valós tárgya. A lakosság döntő hányada bankellenes, s ez az attitűd sokkal inkább – az érezhetően a deviza alapú hitelek által is felkorbácsolt – közhangulatból, mintsem a „kartell-ügy” lényegének felismeréséből és elítéléséből táplálkozik. Mindezt a kutatás azon eredményei támasztják alá, melyek szerint

- ***az elmarasztaló vélemények, megállapítások indokainak jelentős része nem a „kartellre”, hanem a „nyerészkedő” bankokra és az „igazságtalan” deviza(alapú) hitelekre vonatkozott,***
- ***még a közvetlen érintettek (a magas forintkamatok miatt meghiúsult végtörlesztés elszenvedői) körében is csupán 10%-os az ügy kapcsán jól tájékozottak aránya.***